

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

**Specifika jazyka internetových portálů zaměřených na
populaci dětí**

Bakalářská práce

Martina Hladilová

Studijní obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání – Speciální pedagogika
pro 2. stupeň ZŠ a SŠ

Olomouc 2016

Vedoucí práce: Mgr. Kamil Kopecný, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené bibliografické a elektronické zdroje.

Olomouc 30. října 2016

podpis

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na způsob vyjadřování dětí a mládeže na webových portálech. V teoretické části práce je popsána obecná skladba slovní zásoby a rizika související s využíváním internetu. Dále práce obsahuje způsob vyjadřování dětské populace na internetu a seznam některých portálů zaměřených právě na děti. Na závěr několik konkrétních textů z těchto portálů.

Klíčová slova

Internet, dětské portály, způsob vyjadřování, slovní zásoba, rizika internetu

Annotation

The specifics of the language of the web portals aimed at the population of children

Bachelor's thesis focuses on the means expression of children and young people on the website. In the theoretical part describes the structure of the vocabulary of Czech language and risks associated with the use of the Internet. The work also includes a way of expressing population of children on the internet and list some portals for them. At the end of thesis a few texts of these portals.

Key words

Internet, children's portals, way of expressing , vocabulary, internet risks

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Lexikologické teorie.....	7
2.1 Slovní zásoba.....	7
2.1.1 Vrstva slov podle příslušnosti k nespisovným útvarům národního jazyka.....	9
2.1.1.1 Rozdíly územní (geografické).....	9
2.1.1.2 Rozdíly sociální.....	11
2.1.2 Vrstva slov podle slohových příznaků.....	12
2.1.2.1 Slova hovorová.....	12
2.1.2.2 Slova knižní.....	13
2.1.2.3 Odborné názvy, termíny.....	14
2.1.2.4 Poetismy.....	14
2.1.3 Vrstva slov podle časových příznaků.....	14
2.1.3.1 Slova zastaralá.....	15
2.1.3.2 Slova nová, neologismy.....	15
2.1.4 Vrstva slov expresivních.....	16
2.1.5 Vrstva slov cizích.....	17
2.1.6 Vrstva slov řídkých.....	18
3 Mladá generace na internetu.....	19
3.1 Rizika na internetu.....	20
4 Webové portály pro děti.....	22
4.1 Dětský internet.....	22
4.1.1 Alík.cz.....	23
4.1.2 Kidsland.cz.....	23
4.1.3 eKamarád.cz.....	24
4.2 Herní portály.....	24
4.2.1 Howrse.cz.....	24
4.2.2 HryDnes.cz.....	25
4.3 Časopisy.....	25
4.3.1 ABC.....	25
4.3.2 Kapesníček.....	25
4.4 Tematické (pohádky, televize...).....	26
4.4.1 Patrasova.cz.....	26
4.4.2 Děčko.....	26
4.4.3 Děti.víra.cz.....	27
4.5 Pro nejmenší.....	27
4.5.1 Dětský web.....	27
4.6 Seznamka.....	28
4.6.1 Dětská seznamka.....	28
5 Specifika jazyka dětské populace na internetu.....	29

5.1	Nechceme hádat, chceme rozumět!.....	29
6	Analýza komunikace.....	31
6.1	Názory na skupinu Lunetic.....	31
6.2	Inzeráty ze stránky Dětská seznamka.....	32
6.3	Komunikace na Fóru hrydnes.cz.....	33
6.4	Dotazy v poradně na webu kidsland.cz.....	33
7	Závěr.....	35
8	Použité zdroje.....	36

1. Úvod

V poslední době se jednou z nejvyžívanějších forem komunikace stal internet a sociální síť. Což je sice rychlé a jednoduché, ale osobní kontakt jím nikdy nelze nahradit. Ve většině případů jsou děti lepšími uživateli internetu a celkově počítače, než jejich rodiče. Dnes existují dokonce portály, které jsou primárně určené malým dětem a podvědomě tak nutí rodiče tyto nabídky využívat. Pro rodiče je jednodušší posadit dítě k počítači a mít klid na práci.

Čím dál častěji se můžeme setkat s dětmi, které sice umí bravurně ovládat veškerou techniku, od chytrých mobilních telefonů, až po počítače, ale o „obyčejnou“ dětskou knížkou neprojevují sebemenší zájem. Navíc díky tomu, že komunikují nejčastěji v diskuzních fórech, což v mnoha případech znamená pomocí smajlíků a nálepek, nejsou pak schopny se v reálném světě srozumitelně vyjádřit a správně tvořit věty.

Mnohdy děti využívají anonymity internetu, přihlašují se na sociální síť určené osobám starším osmnácti let a záměrně se vydávají za starší, než ve skutečnosti jsou. Vůbec si neuvědomují, že taková věková omezení nejsou jen tak.

Do první teoretické části práce jsem zařadila obecné informace o lexikologii a hlavně slovní zásobě. Ve druhé části jsem se zaměřila na rizika číhající nejen na děti, ale i dospělé využívající internet a dále na portály, které jsou určeny primárně dětské populaci, jejich zaměření a účel.

V praktické části jsem se věnovala analýze projevu mládeže z konkrétních diskuzí a příspěvků několika různých portálů.

Cílem mé práce je přiblížit styl vyjadřování mladých lidí na sociálních sítích a internetu vůbec. Představit některé webové stránky určené přímo pro tyto uživatele. Mimo to také nebezpečí, se kterými se díky možnosti komunikace v anonymitě můžeme setkat.

2. Lexikologické teorie

Lexikologie jakožto nauka o slovní zásobě úzce souvisí se specifiky jazyka nejen mluveného, ale i psaného. Lidský jazyk je komplexní soubor specifických znaků, funkcí a rysů. Jazykové znaky jsou reprezentovány jednotkami různých rovin a abstrakčních úrovní a plní různé funkce podle potřeb uživatelů.¹

S lexikologií a lexikografií souvisí také sémantika, která však zkoumá také větný význam. Dalšími souvisejícími disciplínami jsou také etymologie, jež se zabývá původem slov a onomastika, která zkoumá vlastní jména.

2.1 Slovní zásoba

Slovní zásoba je tvořená lexikálními jednotkami – zvanými lexémy. Jedná se o slova, slovní spojení, sousloví a frazémy neboli idiomy. Lexikální zásoba má různý rozsah. Jako výrazný charakteristický rys a neodmyslitelná složka každého přirozeného jazyka charakterizuje jisté národní (národnostní) jazykové společenství i se všemi nářečímí – lexikální zásoba celonárodní.

Jádro spisovné lexikální zásoby tvoří základní lexikální zásoba. Tu lze chápat jednak historicky jako vývojově stabilní jádro lexikální zásoby (základní pojmenování přírody, prostoru, času, lidského těla, potravy, obydlí, šatu, rodinných vztahů, činností, pohybů, práce, zájmena, předložky) a synchronně – pak jde o centrum současného lexikálního systému, tj. lexikální jednotku všemi členy národního společenství aktivně užívané – aktivní lexikální zásoba.²

Naprostou většinu slovní zásoby spisovného jazyka tvoří slova s funkcí pojmenovávací bez zvláštních vedlejších příznaků. Je možné je použít v různých oblastech vyjadřování, jsou to slova neutrální.

¹ Česká lexikologie. FILIPEC, Josef a František ČERMÁK. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985, s. 13. Studie a práce lingvistické.

² Česká lexikologie. FILIPEC, Josef a František ČERMÁK. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985, s. 14 - 15. Studie a práce lingvistické.

Menší počet slov má vedle své pojmenovávací funkce další příznaky slohové nebo citové, jiná se cítí'ují jako zvláštní pro svůj původ, příslušnost k jiným útvarům národního jazyka, nebo z hlediska dobového.

Tak se ve slovní zásobě vytvářejí vrstvy charakterizované:

1. Příslušností k jiným útvarům národního jazyka (slova nářeční, obecná, slangová, argotická)
2. původem (slova cizí a přejatá)
3. časovou platností (archaismy a neologismy)
4. frekvencí užití (slova řídká, ojedinělá)
5. slohovými příznaky (slova knižní, hovorová, poetismy, termíny)
6. citovostí (slova s kladnými a zápornými citovými příznaky)

Vrstvy slov jsou navzájem dobře rozlišitelné, a tedy i ohraničené. Příznaky se mohou u jednoho slova překrývat, takže slovo patří k několika vrstvám současně.³

Základní rozvrstvení slovní zásoby představují rozdíly podle příslušnosti k útvarům národního jazyka. V první řadě se slovní zásoba národního jazyka skládá ze slovní zásoby spisovné a ze slovní zásoby nespisovné. Tu tvoří slova obecné češtiny, jednotlivých dialektů, slangu a argotu.

Ve slovní zásobě spisovného jazyka, slovní zásobě jednotlivých nářečí i obecné češtiny je velká část slov společná. Sestává ze slov označujících běžné skutečnosti, stylově neutrálních, jako jsou *voda, skála, vzduch, země, les, zelený, dlouhý, malý* aj. Případné rozdíly spisovných a nářečních slov jako *mouka – múka – muka – móka, štěstí – ščestí, mlýn – mlyn – mlejn – mlén* apod. se týkají jen jejich formy, hláskové podoby, nikoli významu. Představují ke spisovné podobě, kterou považujeme za základní, nespisovné nářeční varianty fonetické. Stejně hodnotíme nářeční varianty slovotvorné, např. *pardubský, jistebský, vsacký* (pardubický, jistebnický, vsetínský), *kovárňa, pekárňa*, a tvaroslovné: *okurek, hadra*.

³ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 18-19

Za skutečné lexikální rozdíly považujeme nespisovná synonyma ke slovům spisovným, lišící se především svou podobou, a zvláštní slova, která nemají příslušný (jednoslovný) ekvivalent ve spisovném jazyce.⁴

2.1.1 Vrstva slov podle příslušnosti k nespisovným útvarům národního jazyka

2.1.1.1 Rozdíly územní (geografické)

a) Slova obecné češtiny

Ve slovní zásobě obecné češtiny tvoří zvláštní vrstvu slova, která pronikla do hovorového stylu, jako např. *chleba, deko, dechovka, háklivý, kilo, kluk, moc* (mnoho), *párkrát, malinovka, montérky, textilka*. Spolu se spisovnými slovy hovorovými konstituují hovorovou vrstvu. Ve slovnících bývá tato jejich vlastnost vyznačena společným označením: slova obecná a hovorová. Jsou všeobecně rozšířena a představují celonárodní vrstvu nespisovnou.

Jiná slova obecné češtiny mívají užití omezenější a za hovorová je nepovažujeme. Jejich nespisovný ráz je ovšem nestejně pocíťován. Sem patří např. slova: *baštit, babral, ceknout, citovka, činžák, fajrum, flink, flák, flákač, flaksa, flinta, frajer, grunt, gruntovat, habaděj, kapánek, kajda, kafe, lajznout, mindrák, nátřesk, padavka*. Některá jsou původu cizího, zvláště německého, a užívá se jich většinou v prostředí venkovském: *furt, almara, akorát, rýgl, pasovat, šiknout se, štrikovat, šuple, štafle*. Jiná slova charakterizují prostředí městské, často do obecné češtiny přecházejí ze slangu a mívají jako mnohá jiná slova obecné češtiny velmi často příznak citový: *citlivka, fajnovka, flákat se, kecat, hecovat někoho, splichtit něco, podraz, zařezávat, marodit*.⁵

⁴ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 20

⁵ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 21

b) Slova oblastní (regionalismy)

Slova, jejichž užívání přesahuje hranice jednoho nářečí a rozšiřuje se na větší oblast, nazýváme slovy oblastními, regionalismy. Pro českou slovní zásobu jsou typická slova, která mají omezen výskyt na oblast moravskou, tzv. **moravismy**. Příslušné ekvivalenty spisovné jsou zároveň slovy užívanými na území Čech: **dědina** (vesnice), **duchna** (peřina), **hody** (posvícení), **kamilky** (heřmáněk), **palach** (rákos), **pletýnka** (houska), **sdělat** (sundat), **seč** (paseka), **suk** (uzel)... Slova omezená jen na území Čech nazýváme **čechismy**. Patří k nim: **drandit** (ujíždět), **špitat** (šeptat), **umolousaný** (ušpiněný). Někdy se v obou oblastech užívá běžných slov v jiném významu. Jsou to tzv. sémantické moravismy: **sifón** (sodovka), **sodovka** (limonáda) a sémantické čechismy: **kytka** (květina), **víno** (hrozen), **přišel dlouho** (pozdě). Několik slov má platnost spisovnou a hodnotí se jako oblastní spisovné varianty: **stolař – truhlář, slimák – hlemýžď, zavazet – překážet, haluz – větev** (na prvním místě uvedena varianta moravská).⁶

c) Slova nářeční (dialektismy)

Slova užívaná jen na území nářečním a neznámá příslušníkům z jiných oblastí nazýváme **dialektismy**. Mimo tuto oblast se jich užívá v uměleckém stylu jako prostředku charakterizačního. Často k nim sahali spisovatelé realisté na přelomu století. Slova spjatá se životem a zvyklostmi určité oblasti nazýváme dialektismy etnografickými. Nacházíme je v označování těchto věcných okruhů.

1. části oděvu - **kordule, fěrtoch, kacabaja, halena, vlňák, gatě...**
2. věci z domácnosti - **almara, truhla, štokrle, šprudlák, šufánek...**
3. jídla – **homolka, praženice, pučálka, houbovec, hnětýnka...**
4. zemědělství – **žebřina, rozporoka, drábice, humno, párník, záteň...**

Dialektismy se objevují i v jiných věcných oblastech.

Slova označující věci spojené se starým způsobem života venkovského lidu se označují jako lidová.⁷

⁶ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 21 - 22

⁷ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 22

2.1.1.2 Rozdíly sociální

a) Slang

Nespisovná slovní zásoba spjatá se sociálním prostředím, pracovním nebo zájmovým, se nazývá **slang**. Slangová pojmenování jsou omezena zpravidla na mluvené projevy příslušníků určitého povolání nebo pracovní skupiny a váží se tematicky na toto prostředí.

Někdy se v literatuře rozlišuje:

- A) slovní zásoba profesionální (stavovská) motivovaná vztahem k povolání a zahrnující soubor nespisovných názvů odborných a pojmenování a obrátů rozšířených v daném pracovním okruhu;
- B) slovní zásoba slangová (slang v užším smyslu) vázaná na projevy skupin zájmových.

Toto vnější rozlišení lexikálních vrstev (podle jejich nositelů) není zcela přesné. Ke slangu v užším slova smyslu se vždy přiřazuje slang studentský, jehož uživatelé netvoří skupinu zájmovou (to platí do značné míry i o slangu vojenském)⁸

Podle Hausera slangová pojmenování působí svou neotřelostí a tím svěžestí, výrazností, expresivitou, vtípností a často stručností. To vše přispívá k šíření slangu mimo jeho původní úzkou oblast užívání. Řada slangových výrazů přešla do hovorového stylu, v němž spoluvytváří hovorovou lexikální vrstvu. Tím se ovšem stírá jejich výlučně slangový ráz.

Jako příklad slangu uvádí např.: řídičský slang: *rito, obutí, stovka, devadesátka, kvalt, šaltpáka, šťáva, bouračka, havárka, zpátečka, řezat zatáčku*.⁹

b) Argot

Názvem argot označujeme zvláštní vrstvu slov v mluvě společenské spodiny. Argotu užívali v minulých dobách zlodějové, kasaři, překupníci a podobné kriminální živly. V naší společnosti již není místa pro takovou organizovanou kriminální činnost, avšak prvky argotu dosud přetrvávají a ještě se i nově dotvářejí.

⁸ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 23

⁹ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 27

Výrazným znakem argotu je bohatství synonym. Argot není omezen jen na tajná slova zlodějské hantýrky. Jeho příznačným rysem je jazykové „novotaření“, neustálé hledání nových výrazů, silná expresivita, žertovnost, slovní hříčky.¹⁰

Lexikální prvky argotu, argotismy, se objevily také v umělecké literatuře jako charakterizační prostředek. Podle Hausera jich použil např.: K Čapek v Povídkách z jedné i z druhé kapsy, časté jsou v tzv. detektivkách a dílech s kriminalistickou tematikou.

Jako ukázkou Hauser uvádí výrazy „brněnské plotny“: *psina*, *čurina* (legrace), *čoch* (hospoda), *flusnót* (plivnout), *špítl* (nemocnice)...¹¹

2.1.2 Vrstva slov podle slohových příznaků

Podle slohových příznaků se ve slovní zásobě vydělují jako zvláštní vrstvy slova **hovorová a knižní, termíny a poetismy**.

Hovorovost a knižnost tvoří z tohoto příznakového hlediska protikladnou dvojici, dva krajní póly stylových příznaků, odrážejících se od lexikálních prostředků bezpříznakových, stylově neutrálních.

Hovorová lexikální vrstva je vázána na projevy mluvené, knižní na psané. Přitom se hovorová vrstva spojuje s funkčním stylem hovorovým, zatímco knižní s funkčním stylovým rozlišením spojována nebývá.

Obě další vrstvy, termíny a poetismy, přísluší funkčním stylům odbornému a uměleckému. Představují také jistý protiklad, aspoň pokud jde o základní vlastnosti: termín je jednoznačný, přesný, necitový a normalizován. Poetismy jsou často expresivní a postrádají uvedené znaky termínů.¹²

¹⁰ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 27 - 28

¹¹ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 29

¹² HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 29

2.1.2.1 Slova hovorová

Do lexikální hovorové vrstvy patří pojmenování užívaná v projevech mluvených. V nich jsou prostředky základními a nepociťují se jako příznakové.

V hovorové vrstvě se vyděluje část spisovná a část nespisovná, složená z pojmenování obecné češtiny a slangů, které sem pronikly obecným rozšířením. Pronikání stále postupuje, takže hranice mezi hovorovou vrstvou na jedné straně a obecnou češtinou a slangem na druhé nejsou pevné. Důsledek prostupování těchto vrstev se pak projevuje v tom, že se slova pocíťují jako hovorová i jako obecná nebo slangová, např.: *moc, činžák, domáknout se něčeho, kapánek (trochu), mistrák, kulisák, jézed'ák, prašan, dodávka* (dodávkový automobil).

Hovorová slova bývají často expresivní, např.: *průšvih, nářesk, pipláčka, fajnovka, klimpr (klavír), doják (kýč), klikář (kdo má štěstí), binec, rambajz*. Výrazně vystupuje tento příznak u hodnotících adjektiv a adverbii: *ohromný, úžasný, náramný, senzační, fantastický, bezvadný, šílený, přepychový, báječný*.

Protože hovorová vrstva přísluší živému mluvenému jazyku, je v neustálém vývoji. Projevuje se přejímáním nespisovných slov i ztrátou hovorového zabarvení a přesunem slov k neutrální slovní zásobě. Přitom se prostřednictvím hovorové vrstvy stávají neutrálními i slova obecná a slangová, jako např.: *písemka, češtinář, silničář, úsekář*.¹³

2.1.2.2 Slova knižní

Knižní slova jsou vázána na jazyk psaný, vyskytují se však i v mluvených projevech slavnostního rázu. Na rozdíl od slov hovorových se nespojují s funkčním stylem, ale vyskytují se ve všech stylových oblastech.

Příznak knižnosti vystupuje ve srovnání se synonymními prostředky neutrálními nebo hovorovými. Tak stojí proti sobě slovo knižní a neutrální: *odvětití – odpovědět, praviti – říci, pěti – zpívat*.

Knižních pojmenování se využívá zejména ve vyšším stylu (rozlišovaném v stylovém třídění vertikálním).

¹³ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 30

Mezi prvky neutrálními a knižními je plynulý přechod. Vývoj postupuje v obou směrech: neutrální slova zknížňují a knižní se stávají neutrálními.¹⁴

2.1.2.3 Odborné názvy, termíny

Zvláštní stylovou lexikální vrstvu vytvářejí pojmenování užívaná v odborném stylu. Nazýváme je **odbornými názvy** nebo **termíny** jejich souhrn **odborným názvoslovím, terminologiím**. Podle jednotlivých oborů mluvíme o odborném názvosloví jazykovědném, chemickém, zoologickém, historickém aj.

Nejzávažnějším požadavkem je **jednoznačnost**. Ideálně tomuto požadavku vyhovuje termín absolutně jednoznačný, označující pouze jednu skutečnost. Jako příklady uvádí Hauser slova domácího původu např.: *citoslovce, zájmeno, sloveso, podmět, dokonavý, obratník...*

Absolutně jednoznačných pojmenování je však v jazyce málo, proto se v terminologii vystačí s jednoznačností relativní.¹⁵

2.1.2.4 Poetismy

Slova omezená na užívání v uměleckém stylu se nazývají **poetismy**. Tvoří v celku nepříliš rozsáhlou lexikální vrstvu. Jejich vznik a užívání jsou spjata s uměleckými osobnostmi a směry. Poprvé se zvláštní básnická slova objevila v době obrozenecké. V duchu tehdejších představ o výlučnosti básnického jazyka a jeho odlišnosti od jazyka běžného byla záměrně vytvářena zvláštní slova. Některá z nich zanikla a připomínají se jen v této dobové souvislosti: *skalobr, milozář, zimodech, větrovůz, hvězdořeka...*¹⁶

2.1.3 Vrstva slov podle časových příznaků

Ve slovní zásobě současného jazyka se z časového hlediska vydělují zvláštní lexikální vrstvy na krajních pólech: slova zastarávající a slova nová. Vývoj ve slovní zásobě probíhá tak, že jsou některá slova z užívání vytlačována a zastarávají, jiná se do jazyka teprve nově dostávají.

¹⁴ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 32

¹⁵ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 32 - 33

¹⁶ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 40

V prvé řadě je odrazem společenského vývoje. Posun je však způsoben i vnitřním jazykovým vývojem, změnami v systému pojmenování v slovotvorných strukturách, v synonymních řadách apod.¹⁷

2.1.3.1 Slova zastaralá

Pojmenování, kterých se v soudobých projevech přestalo užívat nebo která jsou z užívání vytlačována, označujeme jako **zastaralá**. Jde však o slova, kterých ještě může být v jazyce užito, třeba pro potřeby zvláštního vyjádření. Nepatří sem slova mrtvá, která se již v jazykových projevech neobjevují, jako jsou staročeská slova *tat* (zloděj), *debř* (údolí), *drbiti* (musiti).

Podle věcných hledisek i podle jazykových znaků formálních a významových vydělujeme uvnitř vrstvy zastaralých slov **archaismy** a **historismy**.

a) Archaismy

Pojmenování vytlačovaná z užívání jiným slovem běžným a živým. Představují tedy příznakové synonymum k synonymu neutrálnímu.

Podle jazykové struktury rozeznáváme archaismy lexikální, hláskové, slovotvorné a sémantické.

b) Historismy

Slova označující věci, jevy, poměry již zaniklé. Užívá se jich vždy v kontextu příslušné doby, na kterou se váží.¹⁸

2.1.3.2 Slova nová, neologismy

Jsou to slova užívaná nejprve menším okruhem uživatelů, někdy dokonce jen jedním autorem. Postupně se šíří, a jakmile vejdou do obecného užívání, ztrácejí příznak novosti. To se děje někdy rychleji, jindy pomaleji. Např. dnes se už jako neologismy nepocít'ují pojmenování objevivší se poměrně nedávno v souvislosti s dobýváním vesmíru: kosmonaut, kosmodrom, lunochod, vesmírná loď, orbitální stanice atp.

¹⁷ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 40

¹⁸ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 41 - 42

V lexikologii jde o neologismy strukturní, o pojmenovávací jednotky, nikoli o nové užití slova, o neologismy kontextové, objevující se jako aktuální v promluvách jednotlivých mluvčích.

Neologismy vztahujeme vždy k současnosti. Protože okamžitý stav po této stránce vlastně neznáme, hodnotíme jako neologismus pojmenování, které se objevilo nedávno, od jehož vzniku nás dělí nepříliš velký časový odstup. Můžeme také hovořit o neologismech vzhledem k určité časové hranici nebo k určité epoše.

Neologismy vznikají z příčin vnějších i vnitřních. Vnitřní jazykové důvody vzniku neologismů jsou stylistické a strukturní. Se stylovou oblastí odbornou se v tvoření a hlavně šíření neologismů stýká stylová oblast publicistická. Pramenem neologismů je rovněž styl hovorový, který je jednak vytváří, jednak přejímá z obecné češtiny, ze slangu, popř. i z argotu.

Strukturní důvody vedou ke vzniku nového pojmenování tam, kde staré nevyhovuje pro svou formu. Nová náhrada se lépe než dřívější pojmenování vřazuje do lexikálního systému, např.: za starší složeninu *parolod'* se rozšířil pozdější *parník*, utvořený odvozováním. Jindy nahrazují neologismy slova, která přestala vyhovovat z důvodů věcných.¹⁹

2.1.4 Vrstva slov expresivních

Většina slov slouží k pojmenování bohatě diferencované skutečnosti. Jejich význam je nociónální: *škola, ulice, město, sešit, továrna, moudrost, spánek, běh*. Takový význam mají také slova označující city: *láska, nenávisť, zloba, dobrota, žal, veselí* a volní projevy: *rozkaz, zákaz, přání, touha*. V určité vrstvě slov se k nociónálnímu významu druží ještě příznak citový nebo volní. Taková slova označujeme jako **expresivní**.

Rozdíl nociónálního a expresivního slova vznikne ze srovnání příkladů **spát** – **spinkat**. Základní význam obou sloves je týž. U druhého je navíc příznak citový, a to mazlivý.²⁰

¹⁹ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 43 - 45

²⁰ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 48

Expresivní příznaky se cítují buď jako kladné, nebo jako záporné. U některých slov není toto rozlišení vyhraněno a mluvíme jen o citovém slově bez další specifikace.

- a) Citově pozitivní příznak mají slova
- důvěrná, familiární
 - domácí slova, hypokoristika, laudativa
 - dětská slova
 - eufemismy
- b) Záporný citový příznak mají slova
- hanlivá, pejorativní
 - zhrubělá
 - vulgární slova²¹

2.1.5 Vrstva slov cizích

Největší část slovní zásoby tvoří slova domácího původu. Kromě nich jsou tu však zastoupena i slova původu cizího.

Cizí lexikální prvky se rozvrstvějí na ose, jejímiž krajními póly jsou slova zcela přizpůsobená a slova zcela nepřizpůsobená. První z nich, přizpůsobená formou, hláskovou stavbou a mluvnicky, nazýváme slovy **zdomácnělými**. Proces přizpůsobení šel u nich tak daleko, že si uživatelé cizosti jejich původu vůbec neuvědomují: **škola, kalendář, cihla, banka, plech, barva**.

Jestliže se cizí věci rozšíří v domácím prostředí nebo vejdu v širší známost, pozbývají jejich názvy příznaku cizosti, resp. výlučné cizosti, srov. např.: **kánoe, kajak, kakao, makaróny, špagety, džem, džez, koňak**.

Ve skupině cizích reálií tvoří zvláštní skupinu **vlastní jména**: zeměpisná, osobní a věcí. Některých vlastních jmen zeměpisných se užívá v počestěné podobě, která se u nich vyvinula v minulosti a je tradiční, např.: **Paříž, Londýn, Milán, Florencie, Kolín...**

²¹ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 50 - 51

Druhou skupinu tvoří slova **citátová**. Jsou to lexikální prvky, které si uchovaly svou původní podobu a do slovní zásoby se zpravidla vůbec nevčleňují. Částečné přizpůsobení některých z nich se objevuje v tom, že se skloňují: *happy end – happy endem*.²²

2.1.6 Vrstva slov řídkých

Jako poslední vrstvu Hauser uvádí vrstvu slov řídkých, která se vyděluje na základě zjištění jejich nízké frekvence v jazykových projevech.²³

²² HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 52 - 53

²³ HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 58

3. Mladá generace na internetu

Dnešní děti a dospívající představují generaci "zaplavenou" médií, generaci, jejíž každodenní život je mediálními technologiemi a konzumací mediálních obsahů zcela prosycen. Jak ukazují výsledky výzkumů, za zcela běžnou součást výbavy dnešní mladé generace můžeme považovat mobilní telefon, přehrávač hudby, rádio a u starších dětí a dospívajících také počítač či notebook.

Samotná konzumace médií pak zabírá mladým lidem historicky bezprecedentní množství času: více času ve svém životě tráví současné děti a dospívající pouze spánkem. Kupříkladu britské děti ve věku 5 – 15 let tráví denně sledováním televize, surfováním po internetu, hraním počítačových her a poslechem rádia v průměru 6 hodin, nejstarší část z nich (12 – 15 let) pak dokonce 7,5 hodiny denně.

Spektrum aktivit, které děti na internetu podnikají, je podle výzkumu EU KIDS online nesmírně široké. Převládá používání internetu pro **školní práci** (85 % dětí), **hraní her** (83 %) a **sledování videoklipů** (76 %). Necelé dvě třetiny dětí používají různé **komunikační aplikace** (sociální sítě, chat). Svůj profil na některé **sociální síti** (Facebook, Google+, Twitter, Myspace apod.) má 59 % evropských dětí ve věku 9 – 16 let. O poznání méně evropské děti samy vytvářejí vlastní mediální obsahy: necelých čtyřicet procent z nich **publikuje na webu obrázky**, zhruba jedna třetina **sdílí zprávy** či **užívá webkameru**, pouze 11 % **vytváří vlastní blog**. Z výzkumu vyplývá, že menší děti se při užívání internetu věnují v průměru pěti aktivitám, teenageři osmi či devíti. Celkově se zdá, že většina dětí se na internetu nejprve věnuje určitým základním aktivitám a činnostem s vyšším podílem kreativity a sdílení přicházejí na řadu až poté a věnuje se jim méně dětí.

Pro mladší uživatele poskytují tato média možnost **zábavy** a **odreagování**, ale také **učení** a získání **informací**. U starších dětí a dospívajících se k tomu přidává řada dalších funkcí. Aktivity v kyberprostoru jim pomáhají v **hledání vlastní identity** a umožňují s ní experimentovat. Díky online životu navazují nové **intimní vztahy** a **hledají skupiny**, v nichž mají pocit, že **někam patří**. Hledání identity, intimních vztahů a skupin přátel probíhá současně s procesem **separace od rodičů a rodiny**. Internet teenagerům umožňuje stát se nezávislými, dělat si věci po svém,

prožívat dobrodružství, o nichž rodiče nemají tušení – a přitom tak činit z bezpečí domova.²⁴

3.1 Rizika na internetu

Na sociálních sítích se pohybujeme ve virtuálním světě, kde platí jiná pravidla než pro svět reálný. Lidé se také ve virtuálním světě mohou chovat jinak než ve světě reálném. Mohou využívat i technických možností internetu. Mezi nejzranitelnější skupiny patří zejména děti a mládež. Mají často nižší smysl pro zodpovědnost a ne vždy si mohou uvědomit různé důsledky.

Chyby někdy bohužel pramení i z nedostatečného přístupu rodičů. Pokud dítě dostane nové kolo, rodiče si spíše ověřují, zda dítě může vyrazit do provozu na silnici. V případě nového počítače se způsobilost dítěte k jeho používání neprověřuje až tak často. Rodiče bývají naopak rádi, že dítě je doma, v bezpečí, a ne na nebezpečné ulici. Dítě tak ve skutečnosti doma u počítače v bezpečí není.²⁵

a) Kybergrooming

Jedná se o manipulaci nejčastěji s dětskou obětí za účelem sjednání schůzky a následného sexuálního zneužití či ublížení na zdraví.

b) Kyberšikana

Šikana realizovaná prostřednictvím moderních informačních technologií. Nutno podotknout, že jde o dlouhodobou činnost. U nás je kyberšikana bohužel častým jevem a průzkumy říkají, že se s ní setkala každé páté české dítě. Obětí bývají především děti, které se určitými rysy odlišují od ostatních (osvojené děti, děti z neúplných rodin, sociálně slabší a podobně).

c) Kyberstalking

Kyberstalking neboli nebezpečné pronásledování oběti prostřednictvím moderních informačních technologií se může objevit například při nevydařeném vztahu. Dochází k bombardování různými vzkazy, často ke zneužití například citlivých fotografií a videí, které si pár vyměňoval v průběhu vztahu. Častým nástrojem jsou

²⁴ ŠEBEŠ, Marek. *Děti a mládež v kyberprostoru* [online]. [cit. 2016-08-23]. DOI: <http://www.mediapodlupou.cz/lekce/deti-a-mladez-v-kyberprostoru>.

²⁵ MÁČA, Bc. Roman. *Děti a rizika sociálních sítí* [online]. [cit. 2016-08-24]. DOI: <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/deti-a-rizika-socialnich-siti-112.html>.

rovněž výhrůžky a vydírání. Kyberstalking vždy nemusí zůstat jen v on-line rovině, ale bývá doprovázen i pronásledováním v reálném světě a bohužel v některých případech i fyzickým napadením.

d) Sexting

Pojem sexting souhrnně označuje sdílení textového či audiovizuálního obsahu se sexuálním podtextem. Právě děti dnes objevují svou sexualitu velice brzy a nebojí se k tomu využít i moderních informačních technologií.²⁶

²⁶ MÁCA, Bc. Roman. *Děti a rizika sociálních sítí* [online]. [cit. 2016-08-24]. DOI: <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/deti-a-rizika-socialnich-siti-112.html>.

4. Webové portály pro děti

V současnosti existuje mnoho portálů, které jsou primárně zaměřeny na skupinu dětí a mládeže obsahujících zábavu i výuku a procvičování. Mimo to existuje i mnoho vzdělávacích portálů, které už vnikly i do škol a jsou učiteli včleňovány do výuky.

Nejčastěji jsou dětské internetové weby vytvořeny podle receptu velmi populárně-naučné texty, smíchej s hádankami a rébusy, přidej trochu zábavy, okořeň soutěžemi a zahusti autorskými počiny z řad dětského publika. Tyto weby jsou vytvořené převážně nadšenci ochotnými pro děti udělat něco užitečného, v nemalé míře však stránky tvoří a spravují samy děti.

Do dětské části internetu míří stále častěji i firmy nabízející své produkty prostřednictvím poutavých dětských webů, kde se jen jakoby mimochodem dětem připomene, kolem jakého výrobku by v supermarketech neměli projít bez povšimnutí. Příkladem budiž výrobce čokoládových bonbónů s barevnou cukrovou polevou, který na svém graficky a obsahově vydařeném webu **Lentilky** (www.lentilky.cz) připravil elektronické omalovánky, on-line hry (pexeso, skládačka, tetris, had, ping-pong, arkanoid apod.) nebo diskusní fórum filtrující sprostá slova.²⁷

4.1 Dětský internet

Jedná se o weby, které jsou primárně určeny dětem. Ty zde mohou najít všechno, co by je teoreticky mohlo zajímat. Děti na nich mohou najít vše od her, přes zajímavé články až po poradnu. Nejznámějším a nejrozšířenějším dětským internetem je portál Alík (<http://alik.idnes.cz/>). Dalšími s podobnou tematikou jsou například tyto:

- Kidsland (<http://www.kidsland.cz/>)
- Dětský koutek (<http://www.detsky-koutek.com/domu.html>)
- Luvizona (<http://www.luvizona.cz/>)
- eKamarád (<http://www.ekamarad.cz/ezin/>)
- Rexo (<http://www.rexo.cz/>)

²⁷ <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/8582-kde-hledat-na-internetu-stranky-pro-deti.html>

4.1.1 Alík.cz

Dětský portál Alík.cz působí na českém webu více než 15 let a stále patří mezi nejoblíbenější a nejnavštěvovanější dětské stránky. Součástí jsou zábavní, vzdělávací a komunikační prostředky určené předně pro děti do 13 let. Přesto jsou součástí i starší uživatelé.

V sekci *Hravé učení* si děti procvičují slova, čísla, barvy, učí se cizí jazyky a různé písničky. V *Herně* mohou děti malovat, hrát si, hádat a poznávat. Součástí *Poradny* je tzv. technická poradna, která se týká různých problémů a poruch webu. Druhou částí je „Alík radí dětem“, tedy něco jako linka důvěry, kde mohou děti psát své dotazy ohledně vzhledu, vztahů, osamělosti a dalších problémů. Část *Kamarádi* nabízí kontakt s ostatními dětmi např. se stejnými zájmy, o kterých mohou diskutovat, vyjadřovat své názory, podávat si inzeráty, psát si deníček, posílat pohlednice kamarádům, nebo si jen povídat. Dále jsou na stránkách *Soutěže*, *Vtipy*, *Alíkoviny* což jsou jakési noviny pro dětskou populaci a *Záchranář*.

Každý, kdo chce být součástí tohoto portálu, se musí zaregistrovat a vytvořit si tím svou vlastní vizitku. Vybírá si své kamarády, se kterými si může povídat a sdílet názory. Součástí webu jsou pravidla, kterými se každý uživatel musí řídit a akceptovat je. Dále se na stránkách dozví informace o „bezpečném internetu“. Tedy vše o tom jak se chovat či nechovat na internetu a jaká dodržovat pravidla bezpečného užívání.

V současné době je na portálu něco přes 38 000 registrovaných uživatelů.
(alík.idnes.cz)

4.1.2 Kidsland.cz

Webový portál Kidsland.cz se v mnohém shoduje s Alík.cz. Prezentuje se jako dětský internet, kde se mohou mladí lidé a děti setkávat, povídat si nebo se seznámit s novými kamarády. Dále mohou děti na portálu najít různé naučné články z oblasti přírody, sportu, počítačů, medicíny atd.

Web pořádá i mnoho soutěží a snaží se děti rozvíjet v oblasti knih. „*Na dětském internetovém serveru Kidsland se redakce snaží o maximální spolupráci se čtenáři, děti spolupracují na tvorbě webu nejen přímo v redakci, ale rovněž jako*

čtenáři prostřednictvím svých povídek, básniček či zajímavých tipů na akce, které do redakce posílají. “ (<http://www.kidsland.cz/>)

Součástí je i poradna, která je hlavní náplní webu. Dětem zde radí pedagogičtí nebo psychologičtí odborníci. Děti mají možnost psát si zde svůj deníček, zahrát si hry nebo najít mnoho zajímavých tipů pro trávení volného času. (kidsland.cz)

4.1.3 eKamrád.cz

Rozsáhlé webové stránky s mnoha zajímavými články, nabídkami, diskuzemi a dalšími. Určené jsou dětem i rodičům. Magazín se zaměřuje hlavně na volný čas dětí a mládeže, ale též na další aspekty, jako je výchova, škola, které nelze od volného času dětí a mládeže oddělit, protože děti se vychovávají i vzdělávají i pře hře a zábavě. (eKamarad.cz)

4.2 Herní portály

Herních portálů se na internetu vyskytuje nepřeberné množství. Některé se zaměřují na jeden typ hry, jako je například web Howrse (<http://www.howrse.cz/>) zaměřený na koně, Hry vaření (<http://www.hryvareni.cz/>) nebo Max adventures (<http://www.max-adventures.com/cz/>), jehož součástí je dobrodružné prozkoumávání Atlantidy. Dalším typem jsou klasické herní portály, kde je možné najít mnoho kategorií her jako je například:

- Hry dnes (<http://hrydnes.cz/>)
- Dětské hry (<http://www.detskehry.sk/>)
- Hry pro nejmenší (<http://www.hrypronejmensi.cz/>)
- Kamarádké hry (<http://www.kamaradske-hry.cz/>)
- 1001 hry (<http://kacer-donald.1001hry.cz/>)

4.2.1 Howrse.cz

Web, kde si děti mohou pořídit vlastní koně, pojmenovat si je, pečovat o ně a účastnit se soutěží. Současně si mohou přidávat ostatní uživatele do přátel, komunikovat spolu a vzájemně se navštěvovat. Stránky určitě ocení všichni, kteří si nemohou dovolit domácí zvíře nebo milovníci koní. (howrse.cz)

4.2.2 HryDnes.cz

Herní portál plný zábavy pro všechny děti. Obsahuje hry rozdělené podle tematického zaměření např.: dekorační, arkády, o medaile... Přihlášení uživatelé mohou do fóra přidávat aktuální témata, oblíbené filmy, celebrity, hry a podobně. Vzájemně o nich diskutují v komentářích. (hrydnes.cz)

4.3 Časopisy

Trend jménem internet se promítl i do původně tištěných verzí časopisů, jako je legendární ABC (<http://www.abicko.cz/>), nebo Čtyřlístek (<http://www.ctyrlistek.cz/>), které mají své vlastní stránky. Mimo to vzniká i mnoho internetových časopisů, jako například:

- Kapesníček (<http://www.kapesnicek.cz/>)
- Eldorado (<http://www.eldorado.wbs.cz/>)
- Bubáci (<http://bubaci.zolta.cz/>)
- Balónek (<http://www.balonek.cz/balonek/>)

4.3.1 ABC

Legendární časopis ABC má i svou elektronickou verzi, kde kromě zajímavých článků mohou čtenáři vidět i mnoho fotografií a ke každému článku napsat svůj vlastní názor a diskutovat s ostatními. Výhodou oproti papírové verzi jsou i videa a videoreportáže. Časopis je rozdělen do několika sekcí, a to *ABC TV*, *Technika*, *Příroda*, *Zábava*, *Soutěže*, *Komiksy a Vystřihovánky*. Navíc je na stránkách odkaz na *Hry časopisu ABC*. (abicko.cz)

4.3.2 Kapesníček

Kapesníček neboli kapesní časopis pro šikovné děti je podle autorky určen pro děti od 5 do 10 let. Jedná se o různé omalovánky, úkoly a křížovky, které si každý může vytisknout, poskládat a vyplnit.

Časopis vycházel každých 14 dní, ale v současnosti je vydávání pozastaveno. Součástí webu jsou i úkoly pro menší děti v sekci „*Pro prťata*“, všechna správná řešení

a návod na složení časopisu. Jelikož je časopis spíš pro mladší děti, příspěvky v diskuzích přidávají převážně rodiče dětí. (kapesníček.cz)

4.4 Tematické (pohádky, televize, produkty...)

Další skupinou portálů, jsou ty, které vznikly na základě jiného produktu. Například součástí webového portálu Patrasova.cz (<http://www.patrasova.cz/>) je nejen Dáda Patrasová jako osobnost, ale i Časopis Dáda, nabídka představení a herní portál a mnoho dalšího. Portál Méd'a Kubík (<http://medakubik.cz/>) vznikla na základě nápoje pro děti a obsahuje různé hry a zábavu, soutěže a informace o nápojích, nebo stránky Mart'anci (<http://www.martanci.cz/>) podle vitamínů pro děti. Stránky Děčko (<http://decko.ceskatelevize.cz/>) jsou zase postaveny na vzniku televizního programu České televize – Děčko. Česká televize navíc vytvořila i stránky založené na pořadu Dějiny udatného českého národa (<http://dejiny.ceskatelevize.cz/208552116230001/>) se všemi díly seriálu a dalšími hrami a kvízy.

A nejen televize má své dětské stránky, ale i Český rozhlas má dětský portál <http://www.rozhlas.cz/webik/portal/>. Web Pohádkář (<http://www.pohadkar.cz/>) je zaměřen na pohádky a vše kolem nich, jako jsou písničky, pohádky, omalovánky aj. Dokonce i automobilka škoda má svůj vlastní web pro děti <http://www.playfulskoda.com/> s hrami a kvízy týkajícími se silniční dopravy atp. Nechybí ani portál s křesťanskou tematikou <http://deti.vira.cz/>.

4.4.1 Patrasova.cz

Oficiální stránky Dády Patrasové, jsou určeny dětem i rodičům. Na stránkách je možné najít informace o nejbližších představeních, dále odkazy na nákup hraček a diskografii.

Současně je na stránkách elektronický časopis Dáda a herní koutek Baby studio s vzdělávacím programem. Děti se zde mohou učit a procvičovat počítání, čtení, jazyky. Najdou zde recepty, interaktivní omalovánky, návody na vyrábění nebo informace o několika zemích světa. (patrasova.cz)

4.4.2 Děčko

Webový portál decko.ceskatelevize.cz vznikl společně s televizním kanálem Děčko na České televizi. Stejně jako kanál, tak i webové stránky jsou plné pořadů a her pro dětskou populaci.

„Jsme webové hřiště a zároveň program České televize pro děti, ale také pro dospělé, kteří z dětství nikdy nevyrostli. Vy všichni si u nás můžete hrát, sledovat televizi, objevovat, zkoumat a poznávat nové věci nebo na známé věci získat zcela nový pohled. A to všechno bez starostí a bez reklamy. (Mimochodem, jak dlouhou větu zvládneš vymyslet na samá Děčka? :D)“ (<http://decko.ceskatelevize.cz/o-decku>)

Nabídka „webového hřiště“ je velmi široká. Kromě živého vysílání, pořadů, videí a televizního programu zde můžeme najít část nazvanou Pískoviště. Je určena spíše mladším dětem, které mohou např.: hrát pexeso, skládat puzzle... Mohou si procvičovat čtení, písmena, učit se barvy nebo jen poslouchat pohádku. Pro starší jsou zde například různé kvízy. (decko.ceskatelevize.cz)

4.4.3 Děti.víra.cz

Na těchto stránkách pro vás připravujeme nejrůznější omalovánky, rébusy, kalendáře a tvořivé nápady (výroba svíček, lampiónů, šablony na sklo...) Můžete si zde také číst Bibli pro děti a obrázkové příběhy s omalovánkami ke každé liturgické roční době. Materiály jsou volně ke stažení a jejich nabídka je postupně rozšiřována. Záměrem projektu deti.vira.cz není systematická katecheze, ale spíše její doplnění v prostředí internetu... (deti.vira.cz)

4.5 Pro nejmenší

Už pro úplně ty nejmenší děti se na internetu najdou stránky. Většina z nich nabízí jednoduché hry nebo omalovánky, pohádky na poslech i video a dětské písničky Jsou to například:

- Dětský web (<http://www.detsky-web.cz/>)
- Dětský net (<http://www.detsky.net/>)
- Pigy (<http://www.pigy.cz/>)

4.5.1 Dětský web

Portál Dětský Web byl založen v roce 2007 jako virtuálně zábavné a výchovné centrum, kde by ti nejmladší našli nejrůznější druhy zábavy. Pro děti jsou zde připraveny omalovánky, které je možné vytisknout přímo ze stránek. K dispozici je mnoho on-line her proti nudě nebo se mohou podívat na jednu z řady pohádek, které zde najdou.

Navíc jsou zde zajímavé články hlavně pro rodiče, ale i pro děti a recenze pohádek. (detsky-web.cz/)

4.6 Seznamky

Stejně jako seznamky pro dospělé, existují i seznamky pro děti a mládež. Mohou se na nich seznamovat s kamarády na základě stejných zájmů, zálib a koníčků. Mezi ty nejznámější patří Dětská seznamka (<http://www.detskaseznamka.cz/>)

4.6.1 Dětská seznamka

Seznamka je založena na stejném principu jako seznamky pro dospělé, pouze je monitorována. Každý nový uživatel se musí zaregistrovat a dodržovat pravidla. Seznamování probíhá přes inzeráty, které si děti mohou podat a přes e-maily, nikoliv přes telefonní čísla. (detskaseznamka.cz)

5. Specifika jazyka dětské populace na internetu

Stejně jako při mluvené komunikaci se i na internetu najdou různé typy dětí. Každý používá při vyjadřování vlastní styl. Často bývá ovlivněno současným trendem, ale v podstatě se moc nemění.

Velkým fenoménem jsou tzv. smajlíci, obrázky a nálepky, které jsou hojně využívány nejen dětmi. Najdou se i tací, kteří dokáží komunikovat jen pomocí smajlíků, jelikož je jich dnes už tolik, že dovedou jakoby vyjádřit snad všechny emoce. Smajlíky doplňují text, aby svůj názor ještě více podpořili.

Velmi časté je netolerování oddělování jednotlivých vět a sdělení. Ty jsou často oddělovány třemi tečkami. Psaní převážně malými písmeny, a to i vlastních jmen a názvů. Používání jen velkých písmen, popřípadě střídání malých a velkých písmen.

Výjimkou není ani nepoužívání diakritiky a ignorace pravopisných chyb (psaní s pravopisnými chybami). Mimo to vzniká mnoho chyb překlepy. Ty nejsou vůbec řešeny zřejmě proto, že pisatel si text po sobě ani nepřečte, případně se opravou jednoduše nezdržuje, neboť má jistotu, že i tak bude adresátovi vše jasné.

Dalším hojně používaným fenoménem jsou výrazy typu: jj (jo jo), nn (ne ne), nz (není zač)...mimo tyto české zkratky využívají i cizí zkratky: lol, omg, wtf, thx, pls a podobné.

Často používají nespisovné hovorové výrazy: líběj, ségra, kámoška...

5.1 Nechceme hádat, chceme rozumět!

Velmi názorný článek z webové stránky Záškolák.cz s ukázkou, kde se autor snaží na krátkém textu demonstrovat nesrozumitelnost stylů, které mládež používá.

1.0 – Normální verze, lidsky přijatelný kus textu

Tohle písmo mi vyhovuje, je to úplně skvělý druh psaní, který se mi zdá naprosto normální. Mám ho rád, a proto takto píši. Snažím se, abych psal správně a nemusel nikomu znovu vysvětlovat, co jsem napsal. Tento styl psaní je mi vlastní. Prosím, pište tak také! (46 slov, 261 znaků, srozumitelnost 100%)

2.0 – Psaní ve zkratkách, aneb luštění je prima čtení!

Thle písmo je good, gr8 typ, který je úplně cool & super. MHR, proto takle píšu. Snažím se abych good napsal all co chci a nemusel vysv. co píšu. Tendle style writingu je my. PLS pište tak taky. (38 slov, 196 znaků, srozumitelnost 70%)

3.0 – Psaní se střídáním písmen velkých a malých.

ThLE PÍSmO Je ÚpLně nejvíÍÍC sUPEr, Je TO úPLně SKVĚLý, pŘÍJde MI tO vÁŽně V CaJKU. LaVuJu Ho a Moc hO mUCIkUjUU. SnaŽím se, ABYCH psAl SpRáVně a NEmUsEl nIKOmU ZnoVu vYsvĚtLOvaT cO jSEM nApSaL. LáFffUju to PísMo. PISkY, pišTe tag TakÉ! (42 slov, 238 znaků, srozumitelnost 40%)²⁸

Jeden text, vyjádřený třemi různými způsoby, z nichž první „normální“ je napsán nejsrozumitelněji a nikdo se nad ním nebude pozastavovat. Naopak další dva způsoby se na první pohled jeví nesrozumitelně a nejen, že nám trvá delší dobu jej přečíst, ale i sám autor o nich napsal, že mu trvalo asi 10 minut tohle napsat.

²⁸ http://zaskolak.cz/soubor/clanek_o_tom_jak_pise_dnesni_mladez/1412#

6. Analýza komunikace

Do praktické části práce jsem vybrala několik konkrétních příspěvků a komunikací z výše uvedených portálů, které mě zaujaly. Popřípadě ty, na kterých byly vidět výrazy, o kterých se zmiňuji v teoretické části.

6.1 Názory na skupinu Lunetic

a) „jo lunetic je upe bozi skupina driw poslouchala je moe sestra.....proste je to upe bozii skupina....ae tedka je neposloucha...posloucha nejradci disco a pk PAN!K...(nevada tan)..jestli je nedko znate...=)...“

Dle mého názoru, je tento příspěvek přesnou ukázkou, jelikož autor příspěvku využívá všechny znaky vyjadřování mnohých dnešních dětí a mládeže. Nepíše velká písmena, kde mají být, jako je název skupiny. Celý příspěvek je jeden sled slov oddělených několika tečkami, bez čárek. Všechno je napsáno bez diakritiky (bozi, proste...). Vynechává písmena – upe, moe, ae. V příspěvku najdeme i jeden překlep – nedko a použití w místo v – driw. A na konci nemůže chybět smajlík.

Příspěvek byl přidán v roce 2009 a autorem je pravděpodobně chlapec, který si účet zrušil.

b) „Lunetiiiiiiiiiiiiiiiiic 😂 je neeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeeej 😂
zeruhooooooooooooooooooooooooooooo 💕💕💕“

Další typický příspěvek je pravděpodobně od dívky. Využívá nejen smajlíky, ale i srdíčka a několikrát se opakující písmena. Klasicky bez diakritiky a interpunkce.

c) „jojjo spou to cupr kluci hlavne váša ty brdo 💕 lovuju je... uz od malicka kdy sme si jeste hrali na doktory.. nekdy vyzkousejte ty jo ten umi veci 👍“

Příspěvek z roku 2008 je plný nespisovných výrazů – cupr, tv brdo, sme. Opět většinou bez diakritiky a s překlipy. Výraz jojo, obrázky a chybí interpunkční znaménka, autor pouze odděluje tečkami. Výraz „lovuju“ převzatý z anglického love – miluji.

6.2 Inzeráty ze stránky Dětská seznamka

Přesto, že v podmínkách podávání inzerátů je pravidlo používání diakritiky, najdou se i tací, kteří toto pravidlo nerespektují.

a) „Ahoj ja jsem Lucie a chtela bych si založit hudební skupinu. Beru holky od 15 až do 19cti let a chtela bych aby jste uměli na něco hrát např. na [kytaru](#), klavír, bicí nástroje atd.(ja neumím na nic hrát). Nevadí mi kolik bude členů v naší skupině, ale byla bych ráda kdyby jsme si všichni spolu rozumeli. Jsem jinak z Obecnice, a chtela bych aby jste byli poblíž mé vesnice, ale nechtěla bych aby jste byli např. z Litomyšle, Olomouce, Plzně atd., nejlepší by bylo kdyby jste byli z Jince, z Horovic, Rožmitálu, nejlíp z Příbrami. Kdyby jste se chtěli dozvědět více a něco o mně tak mi napište na email: xxx“ (<http://www.detskaseznamka.cz/inzeraty2.php?idr=14&akt=0>)

Inzerát psala dívka 15 let a mimo vynechávání diakritiky zní celý text trochu krkolomně. Pravopis je až na pár výjimek (aby jste, kdyby jste) v pořádku.

b) „ahoj rád bych z někým pokecal po netu a časem třeba i na živo jsem svobodný z jihlavy a je mi 13 let a rád bych i sehnal nějakou dívku 11-18 na věku [moc](#) nezáleží věk je jen číslo a na kráse taky ne důležitý je jaký je člověk v srdci sem polorom ale nevypadám tak mam hnedoblond'até vlasi modré oči a kamarádi říkají že jsem vtipný a silný a rád se zastávam m,ladších nebo slabších lidí dofám ze někdo napíše můžete psát i na facebooku na jmeno xxx“ (<http://www.detskaseznamka.cz/inzeraty2.php?idr=7>)

Tento inzerát mě zaujal ze stylistického hlediska a neméně pak z obsahového. U chlapce jeho věku, bych totiž nepředpokládala tak moudrý pohled na lidské hodnoty, neboť se domnívám, že takto by se nedokázal vyjádřit mnohý dospělý. To ovšem nic nemění na tom, že v příspěvku nepoužil žádnou diakritiku, celé to napsal jako jedno dlouhé souvětí bez velkého písmena na začátku věty. Výjimkou nejsou ani pravopisné chyby (nevypadám), vynechaná písmena (dofám) a překlipy (m,ladších).

6.3 Komunikace na Fóru hrydnes.cz

pomozte prosim

Ahoj holky a kluci mam takovej problem moje kamaradka ma kluka a ten kluk ji podvádí teď mi to napsala na Facebooku.Prej si tady dělala test a višlo jí že jí podvádí.Já jsem jí řekla že ať tomu moc nevěří že taky jsem si tady dělala test a chystal promě tajnou oslavu - anna2002

- *To lže.Mi to taky višlo.A o tyden později mi přichystal tajnou oslavu.* 😊

Moc sem se bala že mě podvádí že em ho začala trochu ignorovat ale už je to pořadku – andule123456
- *Never na testy, vijde ti blbost a opak je pravdou, delej, zes zadnej takovej test v zivote nevidela – Pinkie Pie Klára*
- *je to pitomost.(ty testy samozřejmě) – mimikla*
- *jo těm testům nevěř – I love 5angels*
- *ona mi nechce vjerit* 😊 *- anna2002*
- *ja jsem uz delala hodne testu a vzdi mi u stejneho vislo neco jiného – Elsa238 (<http://hrydnes.cz/forum/v/2872-pomozte-prosim>)*

Konverzace těchto dívek je dle mého názoru příšerná. Pominu-li fakt, že dívka, která pokládala dotaz má podle svého profilu 12 let a už má Facebook, její pravopis tomuto věku absolutně neodpovídá. Diakritiku a čárky zásadně nepoužívá, slovosled moc nedodržuje a dělá pravopisné chyby (višlo, vjerit...).

O moc lépe na tom nejsou ani některé ostatní slečny, které většinou také nepíšou diakriticky a s pravopisnými chybami (vijde, zes, sem, vzdi...)

6.4 Dotazy v poradně na webu kidsland.cz

O 15let starší muž

Ahoj rok znám jednoho kluka, ale problem je v tom je, že je o 15let starší. Vím je to hodně. Ale hrozne se mi líbí. Mame stejny zajmy máme radi koně, travíme spolu

víkendy jezdíme přes noc pryč, je na mě hodný a milý. Tak vas chci zeptat, jestli se mu taky líbim.

I, furt mi něco kupuje nebo mi platí večere, co si řeknu to mám nebo jde a placne mě přes zadek, když nebo me ted' začel placat přes nohu (muže to něco zmenat)?? spíme na tich závodech tak mam jen deku a triko a on jde a ještě na me položí spacák, smskujeme se spolu, chodíme za kamaradama společně, jezdíme se koupat do rybníku, trávíme spoustu času spolu, když mu napíšu přijet pro mě, tak mi napiše že přijede. Tak se chci zeptat jestli tyto věci něco znamenají. Děkuji za odpověď předem:) Sabina 15 (<http://www.kidsland.cz/17206-o-15let-starsi-muz.html>)

Řekla bych, že tento příspěvek vůbec neodpovídá věku autorky. Přestože je jí 15 let dělá pravopisné chyby (přijet (přijed') pro mě, za kamaradama...), nemluvě o slovosledu, který je tak krkolomný, že si čtenář musí text několikrát přečíst, aby dotaz pochopil. Navíc nepíše všechnu diakritiku a interpunkci. Používá nespisovné výrazy (furt).

Pro srovnání jsem vybrala na stejných webových stránkách jiný příspěvek od skoro stejně staré dívky, který je docela povedený a celkově dobře stylizovaný. Navíc je bez pravopisných chyb a překlepů, které se jinak vyskytují ve většině takových příspěvků.

Prostáček

Ahoj Lori, na začátku primy jsem se začala bavit s jednou holkou. Postupně jsme byly snad celý den v kontaktu, psaly jsme si pořád dokola, a svěřovala jsem se jí i s osobními věcmi. Tento rok (tercie) jsem ale zjistila, že o ni už nestojím (je špinavá, sprostá a takový prostáček..) a přestala jsem s ní cokoli sdílet, i přesto si mě s ní ale všichni spojují, což se mi nelíbí, protože s ní nemám nic společného. Sedím s ní i v lavici, a právě proto se ještě snažím jakž takž s ní vycházet, ale mám v plánu si příští rok najít nového souseda. Ona se ale pořád míchá do mých diskuzí s jinými lidmi, se kterými se i ona baví, ale například nikdo nemluvil na ni. Tehdy jsem ji tahala z depresí a touhy po sebevraždě, čehož lituji, protože jsem ztratila hodně cenného času a málem jsem se stala šedou myší jako je ona, ale ty vzpomínky mě jenom bolí a nechci je mít, natož znovu něco podobného zažít. Lidi jako je ona nenávidím. A tak se ptám, jak jí mám naznačit, že ji víc nechci ve svém životě, a že by se o mě mohla přestat zajímat, tak abych nemusela mít problémy? A také, jak mám ze sebe sundat ten její stín?

Děkuji předem za odpověď :D Katka 14 (<http://www.kidsland.cz/17185-prostacek.html>)

7 Závěr

Myslím si, že internet je dobrá věc, a děti se mohou s jeho pomocí kvalitně zabavit i mnoho prospěšného naučit. Jsem však toho názoru, že nic se nemá přehánět a to ani používání internetu. Osobně jsem se setkala s případy, kdy třeba dvouleté dítě umí používat tablet mnohem lépe než kterýkoliv dospělý, ale když dáte takovému dítěti do rukou obyčejnou společenskou hru nebo karty, budete mu připadat jako z jiné planety.

Co se týká teenagerů, ti jsou na tom dost podobně. Neznají knihy, leda zběžně ty z povinné četby, neumí se srozumitelně vyjadřovat a příliš často bývá středem jejich zájmu jen to, kdo má jakou techniku, oblečení, atd. Myslím si, že díky využívání internetu a sociálních sítí brzo dospívají a obírají se o ta sladká léta nevědomosti a téměř bezstarostného klidu. Součástí je však i nebezpečí, které na všechny číhá právě na internetu, a které si ani někteří rodiče neuvědomují. Je zvláštní, že když jdou děti sami ven, dostanou instrukce a upozornění, co musí a nesmí dělat. Při používání internetu, kde většinou hrozí podobná, možná i závažnější nebezpečí, jsou rodiče v klidu a často se vůbec nezajímají, co děti na počítači provádí, s kým komunikují, atp.

Na druhé straně, každé období má něco do sebe a jednoduše pro dnešní generaci je typické využívání sociálních sítí, internetu a chtít mít vše hned. A stejně jako v mluvené komunikaci se najdou tací, kteří chtějí být něčím zajímaví. Jenomže místo mimiky, gest, afektovanosti... využívají různé zvláštní typy vyjadřování, obrázky...

Cílem mé práce bylo představit některé portály primárně určené dětem a mládeži. Seznámit se s riziky internetu a představit alespoň několik způsobů vyjadřování mladých na internetu. Díky mojí práci jsem hlouběji nahlédla do diskuzí a příspěvků různého zaměření, rozmanitých stylů a psaných specifickými autory. Musím říci, že u některých z nich jsem byla zděšena, co jsou schopni napsat za patvary a přišernosti. Někdy jsem si daný příspěvek musela přečíst i několikrát, abych vůbec pochopila, o čem text je. Chci však být spravedlivá, a tak musím konstatovat, že se našlo i několik případů vyjádření, které byly napsány docela správně a srozumitelně. Bohužel takových je na internetu žalostně málo. Myslím, že je to hlavně díky anonymitě, kterou virtuální svět zaručuje.

8 Použité zdroje

1. Tištěné zdroje

HAUSER, Přemysl. *Nauka o slovní zásobě a tvoření slov*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.

FILIPEC, Josef a František ČERMÁK. *Česká lexikologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1985, s. 13. Studie a práce lingvistické.

2. Elektronické zdroje

BITTNER, Ladislav. *Kde hledat na internetu stránky pro děti* [online]. [cit. 2016-08-24]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/8582-kde-hledat-na-internetu-stranky-pro-deti.html>

MÁCA, Bc. Roman. *Děti a rizika sociálních sítí* [online]. [cit. 2016-08-24]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/deti-a-rizika-socialnich-siti-112.html>.

ŠEBEŠ, Marek. *Děti a mládež v kyberprostoru* [online]. [cit. 2016-08-23]. Dostupné z: <http://www.mediapodlupou.cz/lekce/deti-a-mladez-v-kyberprostoru>.

Nechceme hádat, chceme rozumět! [online]. [cit. 2016-08-25]. Dostupné z: http://zaskolak.cz/soubor/clanek_o_tom_jak_pise_dnesni_mladez/1412#

3. Seznam zmíněných webových stránek pro děti

www.lentilky.cz

<http://alík.idnes.cz/>

<http://www.kidsland.cz/>

<http://www.detsky-koutek.com/domu.html>

<http://www.luvizona.cz/>

<http://www.ekamarad.cz/ezin/>

<http://www.rexo.cz/>

<http://www.howrse.cz/>

<http://www.hryvareni.cz/>

<http://www.max-adventures.com/cz/>

<http://hrydnes.cz/>
<http://www.detskehry.sk/>
<http://www.hrypronejmensi.cz/>
<http://www.kamaradske-hry.cz/>
<http://kacer-donald.1001hry.cz/>
<http://www.abicko.cz/>
<http://www.ctyrlitek.cz/>
<http://www.kapesnicek.cz/>
<http://www.eldorado.wbs.cz/>
<http://bubaci.zolta.cz/>
<http://www.balonek.cz/balonek/>
<http://www.patrasova.cz/>
<http://medakubik.cz/>
<http://www.martanci.cz/>
<http://decko.ceskatelevize.cz/>
<http://dejiny.ceskatelevize.cz/208552116230001/>
<http://www.rozhlas.cz/webik/portal/>
<http://www.pohadkar.cz/>
<http://www.playfulskoda.com/>
<http://deti.vira.cz/>
<http://www.detsky-web.cz/>
<http://www.detsky.net/>
<http://www.pigy.cz/>
<http://www.detskaseznamka.cz/>